

Texter om konstverk i utställningen, Moderna Museet

La Pisseuse

Den kissande kvinnan

16 april 1965

Olja på duk

Centre Pompidou

En ståttlig kvinnogestalt urinerar oblygt på stranden – en scen som förenar myt med vardagens behov. Picasso inspirerades både av Rembrandt van Rijns målning *Kvinna som badar i en bäck* från 1654 och den antika myten om Afrodite, kärlekens och skönhetsens gudinna, som steg naken ur havets skum. Här ges motivet en monumental självklarhet – kroppen framträder oförskönad med skarpa konturer och kraftiga penseldrag, typiska för Picassos sena stil. Genom att kombinera det mytologiskt idealiserande med en så rent kroppslig och oförställd situation, utmanar målningen invanda föreställningar om kvinnlighet.

La source

Källan

1921

Olja på duk

Moderna Museet

I *Källan* låter Picasso sin första hustru Olga Khokhlova framträda som en grekisk gudinna. Hon vilar i ett stilla landskap där vattnet från urnan strömmar fram som en symbol för liv och förnyelse. Målningen speglar Picassos nyklassiska period, då han efter första världskrigets kaos sökte antikens förmodade klarhet och ordning. Han förenar här personliga motiv med mytologiska referenser. Inspirationen kommer dels från italienska ruiner, dels från konstnärer som 1600-talsmålaren Nicolas Poussin, känd för sin strävan efter harmoni och fulländning i landskapsmåleriet. Med tydliga konturer och en balanserad komposition återknyter Picasso till klassicismens ideal, samtidigt som han omformar dem till ett uttryck för sin egen tid – och sitt eget liv.

Le déjeuner sur l'herbe

Frukost i det gröna

30 juli 1961

Olja på duk

Louisiana Museum of Modern Art, Humlebaek, Danmark.

I Picassos målning *Frukost i det gröna* är kvinnan vänd mot mannen framför sig, i stället för att möta betraktarens blick som i Édouard Manets version. Hon bär drag av Picassos andra fru Jacqueline Roque, och mannen som sträcker ut handen kan föreställa konstnären själv. Bakom honom syns ett märkligt väsen som påminner om de afrikanska skulpturer som inspirerade till kubismen ett halvsekel tidigare. Målningen rymmer flera teman som intresserade Picasso, däribland relationen mellan konstnär, modell och publik, reflektioner kring nakenmåleriet samt potentialen i lagren av konsthistoriska referenser att väcka minnen och associationer hos betraktaren.

Tête de femme

Kvinnohuvud

1–8 juli och 30–31 december 1957

Olja på duk

Moderna Museet

Samma år som Picasso utförde *Kvinnohuvud* inledde han ett nära samarbete med den norske skulptören Carl Nesjar. I ett antal skulpturskisser som arbetades fram av Picasso möts tunna skivor i vinklar kring en central axel – en lek med geometriska former som också känns igen i denna målning. Skisserna tog monumental form när Picasso och Nesjar skapade den 15 meter höga skulpturen av ett kvinnohuvud som 1965 uppfördes vid Vänerns strand i Kristinehamn. Året därefter restes skulpturgruppen *Frukost i det gröna*, som står placerad utanför Moderna Museet – ett av få verk från Picassos och Nesjars samarbete som finns i Stockholm.

Tête d'homme

Manshuvud

15 maj 1964

Modifierad olja på pannå

Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso, Madrid

Målningen *Manshuvud* är kraftfullt tecknad med några få breda penseldrag och geometriska former. Färgglada linjer i gult, rött och grönt dansar fram i sicksack genom ansiktet och tillför energi, rörelse och djup. Den reducerade stilen visar Picasso på sitt mest fria sätt, där han med minimala medel förvandlar enkelhet till uttrycksfull kraft. Som han själv förklarade: ”En prick för bröstet, en linje för konstnären, fem färgfläckar för foten, några rosa och gröna linjer – det räcker väl? Vad mer behöver jag göra? Vad kan jag tillföra? Allt är redan sagt.”

La femme à la collerette bleue

Kvinna med blå krage

5 juni 1941

Olja på duk

Moderna Museet

Kvinna med blå krage beskrivs ofta som ett porträtt av den surrealistiska fotografen Dora Maar, som vid den här tiden var i en relation med Picasso. I målningen använder sig Picasso av det kubistiska bildspråk som han tidigare utvecklat tillsammans med konstnären Georges Braque – där en person eller ett objekt visas från flera håll samtidigt i en och samma bild, med förenklade former. Detta gör att kvinnans ansikte förvrids, och bland annat synliggörs båda öronen. Den ena halvan av huvudet är målad i ljusa färger, medan den andra döljs i skugga, vilket har tolkats som en bild av en dubbel personlighet eller en inre konflikt.

Homme portant un enfant

Man som bär på ett barn

24 februari 1965

Modifierad olja på duk

Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso, Madrid

I *Man som bär på ett barn* antyder den randiga tröjan, som är karakteristisk för Picasso, att det kan röra sig om ett självporträtt. När Picasso målade verket var han 83 år gammal och far till fyra barn. Barn har alltid spelat en viktig roll i hans konst. I de sena verken återkommer motivet med en manlig figur som bär ett lindat spädbarn flera gånger. I dessa målningar utforskar han personliga dimensioner av sitt liv – relationen till sin egen far, hans roll som far och farfar, och kanske föreställningen om barnet som en symbol för återkomst, förnyelse och fortlevnad.

Le baisier

Kyssten

25 oktober 1969

Olja på duk

Kunsthhaus Zürich

Under sina sista år målade Picasso med tiden som motståndare. Hans konst blev en form av kamp mot åldrandets och dödens oundviklighet, och präglades av ett ständigt sökande efter spontanitet och direkthet. Det skissartade uttrycket i *Kyssten* är ett medvetet val, ett försök att fånga ögonblickets intensitet utan att "avsluta", fixera eller stänga. Som Picasso själv uttryckte det: "Att avsluta är också att döda." Här förenas två ansikten i en nästan upplöst omfamning, på en gång närvarande och undflyende. Målningen väcker frågor om när ett verk – eller ett liv – egentligen kan sägas vara fullbordat.

Homme assis

Sittande man

1969

Olja och ripolin på duk

Courtesy of Masterworks

Efter en magoperation 1965 fördjupade sig Picasso i läsning, särskilt Alexandre Dumas *De tre musketörerna* (1844). Romanens karaktärer, som tydligt drivs av ambition och passion, inspirerade honom, och 1969 dyker de för första gången upp i hans målningar. I *Sittande man* bär en musketör med genomträngande blick en rock med gula och röda ränder, som anspelar på den katalanska flaggan – en kraftfull påminnelse om en kultur som undertrycktes under Francisco Francos diktatur. För Picasso blev musketören en symbol för motstånd och livskraft. Efter Francos seger i spanska inbördeskriget (1936–39) vägrade Picasso att återvända till Spanien, och förkroppsligade därmed både exil och trots.

***Assiette décorée d'un visage* (m fl)**

Tallrik med ansikte

Plate with a Face

Tryck på rött drejat lergods

Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso, Madrid

Sommaren 1946 besökte Picasso en keramikutställning i sydfranska Vallauris – en stad känd för sin krukmakartradition – och kände omedelbart en dragning till hantverket. Under de följande årtiondena utforskade han keramiken med stor hängivenhet och experimenterade med olika material, tekniker och arbetssätt. Vissa verk utgick från befintliga keramiska objekt, medan han skulpterade andra helt för hand.

Från början av 1960-talet använde Picasso ofta kommersiellt tillverkade tallrikar och kakelplattor, som han förvandlade med färg och oxider till uttrycksfulla ansikten eller andra återkommande motiv, som till exempel fåglar. Precis som i sitt måleri kunde han antyda ögon, ögonbryn, näsor och munnar med några få förenklade penseldrag. Han visade ofta dessa keramiska verk tillsammans med sina målningar, som i utställningen 1973 i Påvepalatset i Avignon.

Femme à l'oiseau

Kvinna med fågel

7 april 1971 (I)

Modifierad olja på duk

Fundación Almine y Bernard Ruiz-Picasso, Madrid

Under barndomen i Málaga såg Picasso ofta sin far, José Ruiz y Blasco, i arbete. Fadern var konstnär och hade en förkärlek för att måla duvor. Ibland fick den unge Picasso vara med, vilket väckte ett livslångt intresse för fåglar. Motivet återkom ofta under hans egen karriär, och Picasso höll sig till och med levande fåglar i sina ateljéer. Våren 1971 återvände han till temat i en serie gestalter med fåglar. *Kvinna med fågel* (1971) visar en baraxlad kvinna vänd mot en fågel som sitter helt nära hennes mun, som för att antyda en kyss eller varsam matning. Den drömliga scenen badar i djupt blå nattoner och förmedlar omsorg och skör ömsesidighet.

Tête d'Arlequin Masqué

Harlekinhuvud med mask

10 januari 1971

Tusch och pastell på papp

Private Collection of KAWS

Under 1971 började Picasso systematiskt att utforska ångestfyllda ansikten med öppna munnar, som i tysta rop. I *Harlekinhuvud med mask* förstärks den existentiella dimensionen genom att Picasso refererar till sitt första alter ego, harlekinen. Den maskerade figuren står ofta för lekfullhet och list, men kan också bära på djupare symbolik. Hos Picasso blir harlekinen ett uttryck för identitet, rollspel och mänskliga känslor, och här framstår porträttet närmast som en dödsmask. Blicken växlar mellan åldrad sårbarhet och oro över dödens hotfulla närvaro. Målningen fångar en uppgivenhet inför förgängelsen, men också Picassos envisa vilja att använda figuren för att gestalta det mänskliga tillståndet.